

Asia: VN/30511/2023

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain muuttamisesta

Lausunnot

Yleiset huomiot

Finanssiala ry (FA) kannattaa ehdotettuja muutoksia, joilla vahvistetaan lain tasolla valtakunnansovittelijan jo nykyisin noudattamaa periaatetta niin sanotusta palkantarkistuksen yleisen linjan noudattamisesta.

Yleiseen linjaan perustuvissa työmarkkaratkaisuissa on pidettävä tiukasti huolta siitä, että ne mahdollistavat jatkossa tehokkaamman palkkajoustot toimialojen omista tarpeista lähtien.

Esitetyllä sääntelyllä on pystyttävä tehokkaammin vahvistamaan kansantalouden kantokykyä, työllisyyttä, kilpailukykyä ja talouskasvua.

FA:n mukaan ehdotetut muutokset sovittelutehtävään ovat perusteltuja. Käytäntö on osoittanut, etteivät sovittelulautakunnat ole aina huomioineet ehdotustensa vaikutuksia laajemmin työmarkkinakenttään ja neuvottelujärjestelmään. Muutokset vähentävät riskiä neuvotteluprosessin politisoitumisesta.

Nykytila ja sen arviointi

-

Yleisperustelut luvut 3–6

-

Pykälät ja säännöskohtaiset perustelut

1 § *Lain tarkoitus ja soveltamisala*

Hallitusohjelman ja työryhmän asettamispäätöksen tarkoitus ja tavoite on vahvistaa ja edistää vientivetoista työmarkkinamallia. Tämä tulisi käydä selkeämmin ilmi hallituksen esitysluonnoksesta. Jotta ehdotettavat muutokset toteuttaisivat hallitusohjelman kirjauksen, lakiesitysluonnoksessa tulisi selvemmin kautta linjan todeta, että lakimuutoksessa on kyse nimenomaan avoimen sektorin kansainväliselle kilpailulle alttiiden alojen muodostamasta yleisestä linjasta, joka tulee ottaa huomioon sovittelutoiminnassa.

3 § *Valtakunnansovittelijan tehtävät*

Valtakunnansovittelijan tai sovittelijan toimiminen sovittelulautakunnan puheenjohtajana varmistaa, että sovittelulautakunnassa on tarvittavaa osaamista työmarkkinoista. Tällä varmistetaan, että sovittelulautakunnan toiminta on linjassa muun sovittelutoimen kanssa.

11 § *Sovinnon aikaansaaminen*

Kansantalouden, yleisen edun ja työmarkkinoiden toimivuuden turvaamisen kannalta ehdotettu sääntely on perusteltua. Sovittelijan on tärkeä huomioida, että palkanmuodostukseen voi tulla häiriöitä ja työmarkkinoiden toimivuus voi vaarantua hyvin eri kokoisten toimialojen palkkaratkaisujen johdosta.

13 § *Sovintoehdotus ja sovittelun keskeyttäminen*

Sovintoehdotusten on tuettava työmarkkinoiden toimintaa, eikä se saa heikentää palkanmuodostuksen toimivuutta muilla sopimusaloilla, kuten lakiesityksen perusteluissa todetaan. Yleisen linjan ylittävä sovintoehdotus heijastuisi tuleviin sopimusratkaisuihin kyseisellä kierroksella ja johtaisi hyvin todennäköisesti hinta-palkkakierteen syntymiseen.

Perusteluissa on hyvin todettu, että tietyllä alalla tehdyllä ratkaisulla on heijastevaikutuksia myös muiden alojen neuvottelutilanteeseen. Tässä yhteydessä perusteluissa olisi tärkeä todeta, että heijastevaikutuksia muodostuu helposti alan koosta riippumatta johtuen esimerkiksi ratkaisun ajankohdasta.

Yleisen linjan ajallinen ulottuvuus on määritelty esityksessä ongelmallisesti. Perusteluissa nyt sovittelijalle jätetty liikkumavara voi käytännössä johtaa epäselviin tilanteisiin, joita ei viime kierroksilla noudatetussa vientivetoisessa työmarkkinamallissa ole lainkaan esiintynyt.

Esitystä on täsmennettävä siten, että päänavauksella syntyneen ns. yleisen linjan mukainen kokonaiskustannusvaikutus on selkeästi voimassa, kunnes uusi yleinen linja on syntynyt eli seuraava päänavaus tehty.

Lakiehdotuksen perusteluista on poistettava maininnat valtakunnansovittelijan mahdollisuuksista huomioida kulloinkin vallitsevaa tilannetta tai tilannekohtaisesti tarkastella jonakin muuna aikana solmittuja sopimuksia. Tämä on vastoin sitä pääperiaatetta, joka lailla halutaan kirkastaa.

Esityksen perusteluissa todetaan huomioon otettavaksi ”yleisen linjan mukaiset palkantarkistukset ja kunkin määräyksen laskettavissa olevat kustannusvaikutukset”. Perusteluja on selkeytettävä siten, että yleisen linjan mukainen kokonaiskustannusvaikutus muodostuu palkantarkistusten ja laskettavissa olevien työehtosopimusmääräysten tekstimuutosten kustannusvaikutusten yhteenlasketusta kustannusvaikutuksesta.

Esityksessä on todettu, että sovittelijalla olisi liikkumavaraa etsiä erilaisia ratkaisuja, kunhan niillä ei vaaranneta työmarkkinoiden toimivuutta, kansantalouden kantokykyä ja kilpailukykyä sekä julkisen talouden kestävyyttä. Perusteluissa on todennettava selkeämmin, että ratkaisut, jotka vaarantaisivat työmarkkinoiden toimivuutta ja muita edellä todettuja seikkoja, olisivat lainsäädännön vastaisia.

Liikkumavara ei pidä käyttää yleisen linjan tason ylittämiseen, koska se heijastuu tuleviin sopimusratkaisuihin ja poikkeuksetta johtaa potentiaalisesti hinta-palkkakierteen syntymiseen.

Uuden sääntelyn on mahdollistettava yleisen linjan mukaisia kokonaiskustannusvaikutuksen sisällä erisisältöisiä ratkaisuja. Mallin on mahdollistettava suurempien palkankorotusten kohdentamisen halutuille ryhmille osana päänavauksessa määriteltyä kokonaiskustannusvaikutusta.

Yksityisellä sektorilla tehdyissä sopimuksissa on sovittu yleiskorotuksen lisäksi jonkin verran myös ns. yritys- tai toimipaikkakohtaisista eristä. Näitä eriä on voitu käyttää palkkauksessa havaittujen epäkohtien poistamiseen, mutta liian vähäisessä määrin. Jatkossa vientivetoisessa mallissa suurin osa palkankorotuksista on oltava paikallisesti sovittavaa erää.

5 §

Ei huomauttamista.

6 §

Ei huomauttamista.

Finanssiala ry